

До
Научното жури
Учредено със Заповед на
Ректора на СУ „Св.Св.Кл.Охридски“

С Т А Н О В И Щ Е

От
Д.ю.н. Орлин Борисов
Професор по МПП и Право на ЕС
в ЮФ на СУ „Св.Св. Кл. Охридски“

Относно: Дисертационният труд на тема „ Поделената външна компетентност на ЕС според международните договори в областта на околната среда“ за присъждане на научно образователната степен „доктор“ на Боряна Гоцова

Уважаеми членове на научното жури,

Представеният за защита труд се състои от 335 страници, включващи Увод, три глави (обхващащи 16 параграфа и 16 под-параграфа), Заключение, Библиографска справка и Декларация за оригиналност.

Редовният докторант Боряна Чавдарова Гоцова е родена на 04.05. 1988г. в гр. София.

Образованието ѝ има следното развитие:

- От 1995 до 1999 г. учи в 36 СОУ „М.Горки“ в гр. София;
- От 1999 до 2002 г. учи в 2-ро СОУ „Акад. Емил Станев“ в гр. София;
- От 2002 до 2007 г. завършва с отличие Американския колеж в гр. София;

- От 2007 до 2011 г. става бакалавър по Европеистика;
- От 2011 до 2012 г. учи Магистратура па Европейско право в ЮФ на Лайдънски университет в Кралство Нидерландия;
- От 2013 до 2016 е редовен докторант в Катедра „МП и МО“ на ЮФ на СУ „Св.Св. Кл. Охридски“ (зачислена със Заповед РД 20-572/ 02.04.2013г. и отчислена със Заповед РД 20-492/ 26.02.2016г).

Трудовият стаж е свързан със започва на трудови отношения на 18.01.2016 г. като мениджър ключови клиенти „Фама Касълтинг“.

Амбициозната цел на труда е чрез научен анализ на съществуващата материя в рамките на ЕС да бъде подробно изследвана Поделената компетентност на ЕС, произтичаща от международните договори сключени в областта на околната среда.

В гл. I се изследва правната уредба на поделената компетентност на ЕС в околната среда, като за тази цел подробно са анализирани източниците на правната уредба, паралелност между вътрешната и външната компетентност, видовете съюзна компетентност след Лисабонския договор и др.

В това отношение авторът приема правилно извода, че „понятието компетентност е дефинирано като съвкупност от правомощия, с които ЕС разполага, т.е. като общ капацитет да приема действия“. Приема се уточнението, че външната компетентност не следва да се смесва с международната правосубектност. В трудът се анализира също така ключовото за него понятие „международен договор“, обозначаващ споразуменията, от които произтичат правата и задълженията на ЕС, сключени с други субекти на международното право.

Изследвайки историческото развитие на правната уредба авторът проследява политическите инициативи от началото на 70-те години, произтичащи от уредбата на ЕЕА (чл.130 -130т), включва повишаването на ангажиментите на Общността към опазване на околната среда съгласно договорите от Маастрихт, Амстердам и Ница до засилване на външната политика за околната среда в съответствие с разпоредбите на Лисабонския договор.

В дисертационният труд се осъществява паралелност между вътрешната и външната компетентност в областта на околната среда, като подробно се анализира първичното право на ЕС, а също така и приложимата съдебна практика относно разпоредбите на Дял Околна среда от ДФЕС. Научно обосновано се приема извода „Въпреки, че външната договорна дейност в областта е изрично позволена в чл.19(14) от ДФЕС, същинското материално-правно основание за сключване на договори следва да се открие в параграфите на чл.192 от ДФЕС, който се използва при приемането на вътрешното законодателство“.

Авторът специално е изследвал въпроса относно сегашната обвързаност на ЕС от международните договори за околната среда, след тяхното правоприемство съгласно чл.1 на ДЕС. В това отношение се подчертава, че като цяло правата и задълженията на Общността към ЕС се осъществява съгласно международен договор между държавите членки след Лисабонския договор.

Относно успоредната и съвместната поделена компетентност авторът приема извода, че „съвместната поделена компетентност е пряко свързана с възможността за

възникване на изрична изключителна компетентност от чл.3(1) от ДФЕС. Подробно са анализирани трите хипотези в светлината на съдебната практика.

По анализа на прокрадващата се компетентност и принципът на предоставената компетентност в труда се подкрепя тезата „че принципът на предоставената компетентност не отменя действието на чл.3(2) от ДФЕС, който легитимира трансформацията на съвместната поделена компетентност в изключителна външна компетентност“.

При разглеждането на въпроса към кой от двата подвида поделена компетентност за околната среда (успоредна или съвместна), авторът обосновава приема становището, че „становищата в правната доктрина са разделени, в зависимост от това дали считат чл.4(2) или чл.191(14) от ДФЕС за определящи характера на областта околна среда“.

Във Втора глава удачно се изследва процедурата в ЕС относно сключването на международните договори в областта на околната среда отделяйки внимание на отделните етапи, установени от международното договорно право и конкретизирани в Лисабонския договор – договаряне, подписване и т.н.

Авторът правилно приема, че процедурата на ЕС за сключване на международни договори уредена в чл.218 на ДФЕС засяга всички области на международното договаряне, включително и областта на околната среда.

В дисертационният труд се анализира подробно акта, с който ЕК препоръчва на Съвета да разреши започването на преговорите. В това отношение са изследвани теоретичните въпроси относно това: дали ЕК има правомощие да оттегли препоръката си преди приемане на решение от Съвета?; какви са последиците от това действие?

Съгласно анализа на процедурата Съвета приема решение, разрешаващо започването на преговорите. Според автора „решението на Съвета е класифициран документ, което е обосновавано от практическата необходимост да се защити интересът на Съюза от провеждането на ефективни преговори“.

От авторът се приема, че Представителството на Съюза при водене на преговори зависи пряко от нивото на съюзната компетентност (напр. самостоятелно от ЕС или съвместно с държавите членки, което зависи от областта на договаряне). В трудът се приема извода, че при преговори в областта на околната среда се следват моделите „един в сферата на климатичните промени и друг в останалите сфери на околната среда“

В дисертационният труд се посочва, че с решение на Съвета се разрешава подписване на договорният текст на споразумението, а съгласно чл.218(5) от ДФЕС той посочва как да бъде организирано подписването.

Специален анализ е направен в труда по отношение на правомощията на ЕП съгласно процедурата предвидена в чл.218 на ДФЕС, конкретно общото право на информираност и правото да даде своето съгласие за информиран за хода на сключване на международния договор и за да даде своето съгласие по отношение на ограничени сфери на договаряне (чл.192(2) от ДФЕС). Акцентира се и върху това, че ЕП има право на вето относно сключването на определен международен договор (т.е. право да отхвърли предложението за сключването на определен международен договор).

Научно обосновава авторът приема препоръката, че „Необходимо е да бъдат положени усилия за изработването на по-ясен рамков модел на практическа вертикална

подялба на компетентността, при който да се акцентира върху конкретното разпределение на задачите по процедурата и върху осигуряването на координация между различните участници“.

Трета глава изследва способите за ефективното прилагане и изпълнение на международните договори в ЕС в областта на околната среда, като директен ефект, установяване на нарушения на съюзното право от държавите членки и др.

В тази глава на дисертационния труд са анализирани критериите за директен ефект на нормата от международния договор в изследваната област. Авторът счита че, те могат да бъдат разделени на две групи: „първата се отнася до международния договор като цяло – предмет и същност на споразумението, а втората група се отнася до формулировката на конкретната норма – нейната яснота, точност и безусловност“. След подробен анализ се приема, че съдебната практика в изследваната област доказва, че обема на свободната преценка предопределя наличието или липсата на директен ефект.

Авторът мотивирано приема извода, че „Директният ефект е особен способ, който отразява специфичните интеграционни отношения между Съюза и държавите членки, които нямат пряк аналог в традиционните международни организации“.

В дисертационния труд са анализирани различни становища от доктрината, от които автора развива аргумента, че възприета от Съда практика е проблематична „Първият от тях е, че високата летва пред осъществяването на подобен контрол за валидност позволява в съюзния правов ред да продължат да съществуват актове, противоречащи на международните договори...Вторият аргумент се състои в двойния, който Съдът допуска при преценката на националните и на съюзните действия спрямо международните договори“.

В края на главата логично е изследван въпроса относно международната отговорност на Съюза за изпълнение на международните договори, сключени в изследваната област и практическите трудности възникващи при тяхното действие. В това отношение авторът обосновава приема извода, че „В резултат на съществуващата комбинация от фактори, е малко вероятно да се стигне до действителна реализация на международната отговорност в областта на околната среда“. Авторът е напълно прав, тъй като международната отговорност като цяло в международен мащаб не е изчерпателно уредена (съществуващите универсални международни актове или не са влезли в сила или разработените проекти не са приети от международната общност).

Имайки предвид изследваното съдържание, следва да се отбележи, че дисертационният труд има определени приноси както за науката, така и за практиката като напр.:

- Представява първото задълбочено научно, монографично изследване в българската правна доктрина;
- Трудът има определена практико –приложна стойност;
- Изследването анализира практиката и извежда предпочитанието на Съда на ЕС да се произнася сам относно директният ефект, за сметка на правомощията на националните юрисдикции;

- Приема се, че областта на околната среда принадлежи към съвместната поделена компетентност, което предполага в бъдещо увеличаване на съюзните, а не смесените договори;

- Анализът на приложимата съдебна практика доказва, че държавите членки в съответствие с поделената компактност имат широки задължения към Съюза при изпълнение на международните договори, сключени в изследваната материя; и др.

В заключение като се имат предвид научните достойнства на дисертационния труд и качествата на дисертанта да извежда научни изводи и обобщения, да анализира изследваната материя, да прави научно обосновани препоръки и заключения, считам, че представения труд отговаря напълно на Закон за развитие на академичния състав и Правилника за неговото приложение, предлагам убедено на научното жури да даде научната и образователна степен „доктор“ на Боряна Чавдарова Гоцова (научна специалност: 3.6 Право-Международно право и международни отношения-Право на ЕС).

28.03. 2016г.

Написал становище:

(проф.О.Борисов)